

ผนวก ก

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้าราชการทหาร¹แบบธรรมเนียมและประเพณีทหาร

“ประเทศเป็นบ้านทหารเป็นรั้ว” เป็นคำกล่าวที่ยังคงใช้ได้ทันสมัยอยู่เสมอเนื่องจากประเทศชาติจะมั่นคงโดยปราศจากกองกำลังทหารที่เข้มแข็งย่อมเป็นไปไม่ได้ ทหาร คือ ผู้ถือศาสตราวุธที่คอยปกป้องอธิปไตยของประเทศ ดังนั้น การที่จะมีกองกำลังทหารที่เข้มแข็งได้นั้น จะต้องมีกรอบที่ควบคุมความประพฤติของฝ่ายทหาร หรือที่เรียกว่า แบบธรรมเนียมทหาร ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.2476

วินัยทหาร คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร หากไม่ประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร ถือว่าผิดวินัยทหารทุกกรณี ซึ่งผู้บังคับบัญชา มีหน้าที่ในการจัดการรักษาวินัยทหารโดยกวดขัน ตัวอย่าง การกระทำผิดวินัยทหาร อันได้แก่

1. ดื้อ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
2. ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
3. ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร
4. ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร
5. เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ
6. กล่าวคำเท็จ
7. ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร
8. ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ
9. เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกริยา

การสั่งลงทัณฑ์ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหรือผู้สั่งลงทัณฑ์มีอำนาจเพิ่มทัณฑ์ ลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์ได้ กรณีสั่งเพิ่มทัณฑ์ เมื่อรวมกับทัณฑ์เดิมแล้วจะต้องไม่เกินอำนาจของผู้ที่สั่งใหม่ ทัณฑ์ที่ลงเต็มที่ได้เพียงสถานเดียว การลงทัณฑ์ในคราวเดียว ห้ามลงมากกว่าสองสถาน ถ้าลงทัณฑ์สองสถานพร้อมกันต้องกำหนดทัณฑ์ไว้เพียงกึ่งหนึ่งของอัตราในสถานนั้น ๆ

¹ คู่มือนายทหารสัญญาบัตร พ.ศ. 2544, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง พับลิชชิ่ง, 2544), น.13-63.

การแสดงความเคารพของข้าราชการทหาร

การแสดงความเคารพต่อกันของข้าราชการทหารเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง แสดงถึงความมีระเบียบวินัยที่ดี ก่อให้เกิดความสามัคคีทางจิตใจ ข้าราชการผู้ใดละเลย บกพร่อง ไม่แสดงความเคารพต่อผู้บังคับบัญชา ถือว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ซึ่งผู้บังคับบัญชามีอำนาจตักเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ได้ สำหรับการแสดงความเคารพของทหาร ได้ยึดถือปฏิบัติตามข้อบังคับทหารว่าด้วยการเคารพ ลง 12 มีนาคม พ.ศ. 2478

การแสดงความเคารพของข้าราชการทหารเมื่ออยู่ตามลำพัง มีท่าแสดงการเคารพ ดังนี้

1. สวมหมวกมิได้ถือปืน ให้ทำวันทยาหัตถ์
2. มิได้สวมหมวกและมิได้ถือปืน
 - 2.1. อยู่กับที่ท่าตรง และท่าแลขวา (ซ้าย)
 - 2.2. กำลังเคลื่อนที่ ทำท่าเดินแล้วท่าแลขวา (ซ้าย)
3. ถือปืน
 - 3.1. อยู่กับที่ท่าทำวันทยาหัตถ์
 - 3.2. อยู่กับที่เมื่อสะพายอาวุธอยู่ ทำท่าตรงแล้วท่าแลขวา (ซ้าย)
 - 3.3. เคลื่อนที่ท่าทำเดินแล้วท่าแลขวา (ซ้าย)
4. ซี่ม้า
 - 4.1. มิได้สะพายปืน ถ้าสวมหมวกทำวันทยาหัตถ์ มิได้สวมหมวกท่าแลขวา (ซ้าย)
 - 4.2. สะพายปืน ท่าแลขวา (ซ้าย)
5. เมื่อมิได้สวมหมวก ให้นายทหารชั้นสัญญาบัตร แสดงการเคารพด้วยวิธีก้มศีรษะ

ทหารต้องแสดงความเคารพต่อบุคคลหรือสิ่งต่อไปนี้ คือ

 1. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 2. สมเด็จพระบรมราชินี
 3. สมเด็จพระราชชนนี
 4. รัชทายาท
 5. พระเจ้าแผ่นดินและพระราชินีต่างประเทศ
 6. พระบรมวงศ์ซึ่งเสด็จโดยมีมีธงราชวงศ์
 7. เจ้าต่างประเทศซึ่งเป็นเอกราชและเสด็จโดยมีมีธงราชวงศ์
 8. ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
 9. นายกรัฐมนตรี
 10. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

11. ทหารต่อทหารหรือตำรวจ
12. ทหารต่างประเทศซึ่งแต่งเครื่องแบบ
13. พระบรมศพและพระบรมอัฐิ
14. พระศพและพระอัฐิพระบรมวงศ์
15. ศพซึ่งมีกองทหารแห่งเป็นเกียรติยศ
16. ธงประจำกองทหาร
17. ธงประจำกองยุวชนทหาร
18. ธงชาติประจำสำนักงานของรัฐบาลในขณะขึ้นลง ธงหมายยศ และตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการทหารเรือขึ้นไป และธงราชนาวีประจำเรือใหญ่ในขณะทำพิธีขึ้นลง
19. ธงมหาราช ธงราชินี ธงบรมราชวงศ์ ธงเยาวราช และธงราชวงศ์เวลาผ่าน หรือชักขึ้นลง
20. อนุสาวรีย์รูปบุคคลซึ่งหล่อ ปั้น หรือทำด้วยหินตั้งไว้ ขณะเมื่อรัฐบาลมีงานฉลอง
21. หัวหน้าคณะผู้แทนทางทูตของต่างประเทศที่เข้าไปปฏิบัติหน้าที่เป็นทางการในพระบรมราชวัง โดยรถยนต์ที่มีธงประจำตำแหน่ง หรือโดยรถยนต์หลวงที่มีได้มีธงประจำตำแหน่ง

ผู้มียศต่ำต้องทำการเคารพผู้มียศสูง ผู้ที่มียศหรืออาวุโสสูงกว่าต้องเคารพตอบ ถ้ายศเสมอกันหรือไม่แน่ใจว่าใครจะมีอาวุโสสูงกว่ากันต้องทำความเคารพซึ่งกันและกัน โดยไม่เกียจคร้าน เมื่อทหารอยู่ด้วยกันหลายคน ผู้ที่มียศหรืออาวุโสเป็นผู้รับเคารพแต่ผู้เดียว การเริ่มเคารพให้กระทำในระยะห่างเมื่อเห็นได้ถนัด และก่อนที่จะผ่านประมาณ 3 ก้าว ให้เลิกเคารพเมื่อผู้ซึ่งรับการเคารพผ่านพ้นไปประมาณ 2 ก้าว

ข้าราชการทหารที่กำลังขับขียานพาหนะหรือขับรถยนต์ ถ้าพบผู้มียศสูงหรือผู้มีอาวุโสสูงต้องทำความเคารพด้วยการทำวันทยหัตถ์ แต่ถ้าขณะขับรถยนต์ หรือขับขียานพาหนะอื่นในที่คับขัน เช่น กำลังขับรถขึ้นสะพานหรือเลี้ยว ข้าราชการทหารไม่ต้องแสดงการเคารพผู้มียศสูงหรือผู้มีอาวุโส นั้น เพราะอาจเกิดอันตรายได้ หรือถ้าข้าราชการทหารผู้นั้นกำลังขับรถยนต์เพื่อควบคุมขบวนอยู่ หรืออยู่ในความควบคุมก็ไม่ต้องแสดงความเคารพเช่นกัน

การรับราชการ

แนวทางการรับราชการของนายทหารสัญญาบัตร คือ นโยบาย หลักการและวิธีการ ดำเนินการทางด้านกำลังพลที่มีต่อนายทหารสัญญาบัตร เริ่มตั้งแต่ การสรรหา การบรรจุ การควบคุม การบำรุงรักษา การพัฒนา การปกครอง บำเหน็จความชอบ จนถึงการพ้นจากราชการ ซึ่งเป็นวัฏจักรของการรับราชการ สำหรับในส่วนนี้จะกล่าวเฉพาะการรับราชการของนายทหารสัญญาบัตรเท่านั้นโดยจะกล่าวถึงกระบวนการบริหารจัดการกำลังพลของกองทัพ ตั้งแต่เริ่มต้นจนพ้นราชการอย่าสังเขป

การสรรหานายทหารสัญญาบัตร

กองทัพเป็นองค์กรที่สำคัญมีเจตนารมณ์ที่ต้องการอยากได้สมาชิกหรือกำลังพลที่มีความรู้ ความสามารถ และความเสียสละ เพื่อให้กองทัพสามารถบรรลุภารกิจที่ได้รับมอบหมายในทุกๆ ภารกิจอย่างดีที่สุด ดังนั้น การกำหนดแนวทางการสรรหากำลังพล ทั้งในระดับนโยบาย และการปฏิบัติในระดับเจ้าหน้าที่ จะต้องเป็นไปอย่างรอบคอบ รัดกุม เหมาะกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะคนกับงานต้องสอดคล้องกัน

แนวทางการจัดหากำลังพลของกองทัพ สรุปได้ดังนี้

1. กองทัพผลิตเอง แหล่งผลิตนายทหารสัญญาบัตรได้แก่ รร.จปร., รร.นร. และ รร.นอ. ได้รับนักเรียนทหารซึ่งสำเร็จการศึกษาจาก รร.ตท.ยศ.ทหาร เข้ารับการศึกษอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดไว้
2. รับสมัครจากบุคคลพลเรือน และทหารกองหนุน สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีในสาขาที่กองทัพต้องการ มีคุณสมบัติครบถ้วน ตามที่กองทัพกำหนดโดยผ่านกระบวนการคัดเลือก
3. นายทหารประทวนเลื่อนฐานะเป็นสัญญาบัตร มี 2 ประเภท
 - จ.ส.อ. เลื่อนฐานะ โดยผ่านการสอบคัดเลือก ต้องทำหน้าที่ในตำแหน่งนายทหารสัญญาบัตรก่อน 1 ปี เพื่อทดลองงานหรือฝึกงานเมื่อครบ 1 ปี จึงแต่งตั้งยศ เป็น ว่าที่ ร.ต. ได้
 - นายทหารประทวนปรับวุฒิ โดยผ่านการสอบคัดเลือกในระดับปริญญาตรี และนำคุณวุฒิมาปรับเป็นนายทหารสัญญาบัตร แต่งตั้งยศเป็นว่าที่ ร.ต.

4. โอนบุคคลจากส่วนราชการนอก กท. เข้าราชการที่โอนมาต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป และให้บรรจุในตำแหน่งอัตราไม่เกินชั้นยศ ร.อ.

การบรรจุนายทหารสัญญาบัตร

บุคคลที่ผ่านการเลือกสรรจากกองทัพเรียบร้อยแล้ว กองทัพจะเสนอให้เข้ารับราชการเป็นข้าราชการประจำการ และได้รับการแต่งตั้งยศตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะผ่านการเลือกสรรแล้ว แต่หากหลักฐานประกอบการเสนอขอบรรจุเป็นเท็จ หรือมิใช่หลักฐานที่ทางราชการออกให้ หรือไม่ครบถ้วนกองทัพจะระงับการบรรจุ

การบรรจุนายทหารสัญญาบัตรเข้ารับราชการ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้ลงนาม ในคำสั่งบรรจุ ขั้นตอนในการบรรจุมีลำดับดังนี้

บรรจุผู้สำเร็จจากโรงเรียนนายทหาร ต้องมีคุณวุฒิสำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 3 ถึงชั้นปีที่ 5 จากโรงเรียนนายร้อย โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ และโรงเรียนนายทหารแผนที่ โรงเรียนแพทย์ทหาร และโรงเรียนนายทหารต่างประเทศ ซึ่ง ก.พ. รับรองคุณวุฒิให้เทียบเท่า

การควบคุมกำลังพล

การควบคุมกำลังพล คือ มาตรการในการกำกับการใช้กำลังพล ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามความต้องการของงานและหน้าที่ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การควบคุมเป็นหน่วย และการควบคุมเป็นรายบุคคล

การควบคุมกำลังพลเป็นหน่วย ได้แก่ การจัดทำเนียบกำลังพล ดังนี้

ให้ส่วนราชการบรรจุกำลังพลได้ไม่เกินร้อยละ 80 ของอัตราเต็ม โดยไม่นับรวมตำแหน่งประจำหน่วย (ไม่มีอัตรา) และมีให้บรรจุในตำแหน่งประจำหน่วย (ไม่มีอัตรา) ในการบรรจุเข้ารับราชการใหม่หรือบรรจุกำลังพลทดแทนทุกกรณี

ให้ส่วนราชการ บรรจุกำลังพลนายทหารสัญญาบัตรหญิงได้ ไม่เกินร้อยละ 25 ของอัตราอนุมัติบรรจุ

ให้บรรจุกำลังพลใหม่ได้เฉพาะสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนเท่านั้น

การปรับเฉลี่ยกำลังพล ให้ปรับย้ายภายในเพื่อเฉลี่ยจำนวนกำลังพลที่มีอยู่มากเกินความจำเป็นไปยังที่ขาดกำลังพล หรือมีกำลังพลน้อย เพื่อเป็นการใช้กำลังพลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การปรับย้ายกำลังพลในตำแหน่งอัตราประจำหน่วย (ไม่มีอัตรา) กำหนดได้ดังนี้

1. ผู้ที่ใกล้จะครบปลดออกจากประจำการเพราะเกษียณอายุ
2. ผู้ที่ไปปฏิบัติงานนอกหน่วยทั้งในและนอกกระทรวงกลาโหม ตลอดจนผู้ที่ไปราชการต่างประเทศที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานไม่ต่ำกว่า 1 ปี ขึ้นไป
3. ผู้ที่เข้ารับราชการศึกษาใน รร.สธ. เหล่าทัพ ให้ปรับประจำหน่วยหรือกองทัพ เพื่อให้ง่ายต่อการพิจารณาปรับลงตำแหน่งหลักเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว
4. ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจาก รร.ทหาร ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อรอการบรรจุในตำแหน่งใหม่ต่อไป
5. ผู้ที่ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งที่ดำรงอยู่ และไม่สามารถหาตำแหน่งอื่นที่เหมาะสมได้ โดยผู้นี้ไม่มีความผิดหรือยังไม่อยู่ในเกณฑ์สำรองราชการ

การควบคุมกำลังพลเป็นรายบุคคล ได้แก่ การจัดทำสมุดประวัติรับราชการ โดยมีขอบเขตและรายละเอียด ตามที่ทางราชการกำหนดไว้ รวมทั้งการทำบัตรประจำตัวข้าราชการ นับว่าเป็นการตรวจสอบและควบคุมยอดกำลังพลเป็นราย ๆ ไป

การพัฒนากำลังพล

การพัฒนากำลังพล คือ กระบวนการสร้างเสริมพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพล ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ การพัฒนากำลังพล โดยการศึกษา และการอบรม

การพัฒนากำลังพล โดยการศึกษา ได้แก่ การฝึกเป็นบุคคล และการฝึกเป็นหน่วย ตามวงรอบการฝึกประจำปี

การพัฒนากำลังพล โดยการศึกษา ได้แก่ การศึกษาหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ การศึกษาเพิ่มพูนความรู้ในหลักสูตรต่างๆ ของโรงเรียนทหารในประเทศ และต่างประเทศ รวมทั้ง การศึกษาภายในสถาบันศึกษาของรัฐบาล โดยทุนส่วนตัว นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาคุณภาพจิตใจ โดยอนุศาสนาจารย์ หรือโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ทางราชการได้จัดขึ้น

นอกจากนี้ การพัฒนากำลังพลยังสามารถแยกเป็น การพัฒนาทางกายเพื่อพัฒนาเสริมสร้าง ความแข็งแรงทางร่างกาย เช่น การเล่นกีฬา การฝึกกายบริหาร การทดสอบสมรรถภาพร่างกายประจำปี และการพัฒนาทางจิตใจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจตามโครงการที่ทางราชการได้กำหนดขึ้น

การปกครอง

ข้าราชการต้องยึดมั่นในกฎ ข้อบังคับ ระเบียบวินัยและระบบการปกครอง บังคับบัญชา เป็นสำคัญ ทหารต้องมีความรักสามัคคีในหมู่คณะ และพวกพ้องเดียวกัน ต้องร่วมเป็นร่วมตาย เมื่อออกศึกสงคราม ดังนั้น การปกครองทหารจึงนับว่าเป็นหัวใจสำคัญ ผู้บังคับบัญชาต้องมีศิลปะ ในการปกครอง รู้จักใช้จิตวิทยา ใช้พระเดช พระคุณ ผสมผสานในการปกครองบังคับบัญชา

หากกรณีทหารมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับพลเรือนขึ้นมาให้หน่วยทหารปฏิบัติตามข้อตกลง ระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย ทางราชการทหารได้พิจารณาเห็นเป็นการสมควร ที่จะให้มีระเบียบปฏิบัติ และการประสานระหว่างทหาร พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ ในกรณีที่มีเรื่องผิดฟ้องหมองใจเกิดขึ้นระหว่างทหารพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ เพื่อเป็นทางป้องกันมิให้เกิดเหตุร้ายอันจะเป็นการบั่นทอนความสามัคคีระหว่างกันและกัน จึงได้ทำความตกลงกับกระทรวงมหาดไทย โดยมีการปฏิบัติต่อกันดังนี้

การประสานงานกันระหว่างทหาร พนักงานฝ่ายปกครอง และตำรวจ ให้ผู้บังคับบัญชา ของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจแต่ละแห่งที่อยู่ใกล้เขตที่ตั้งของทหารพยายามหาทาง ส่งเสริมความสามัคคีกับทหาร กับฝ่ายปกครองและตำรวจ หากมีเรื่องผิดฟ้องหมองใจกัน ก็ให้ผู้บังคับบัญชาแต่ละฝ่ายหาทางระงับและเรียกตัวมาชี้แจงเหตุผลให้เข้าใจดีซึ่งกันและกัน แต่ต้นมือ อย่าให้เรื่องลุกลามใหญ่โตขึ้นได้

เพื่อเป็นการประสาน และส่งเสริมความสามัคคีระหว่างฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ กับทหาร จึงจัดทำข้อตกลงร่วมกัน สรุปในหัวข้อสำคัญ ดังนี้

1. การจับกุมทหารกระทำผิด

นายทหารสัญญาบัตรที่กระทำความผิด ภายนอกเขตที่ตั้งของทหาร ให้หน่วยพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจจับกุมโดยบอกให้ทหารไปที่ทำการ พนักงานสอบสวน ห้ามใช้กุญแจมือหรือผูกมัดจำจงแต่อย่างใด หากขัดขึ้นไม่ ยอม ไปโดยดีจึงให้จับกุมต่อไป ในการจับกุมให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจจด ยศ ชื่อ เครื่องหมาย และสังกัดไว้ หากหลบหนีให้แจ้งไปยัง ผู้บังคับบัญชาทหารผู้นั้นทราบ

2. การควบคุมทหารกระทำผิด

นายทหารสัญญาบัตรประจำการจะสวมเครื่องแบบหรือไม่ก็ตามมิให้เอา ตัวเข้าห้องควบคุม เว้นแต่ทหารผู้นั้นแสดงกิริยาอาละวาด หรือพยายามหลบหนี จึงให้นำตัวเข้าห้องควบคุม และห้ามบังคับให้ถอดเครื่องแบบ ให้พนักงานฝ่าย

ปกครองหรือตำรวจ บันทึกเหตุการณ์ที่จำเป็นต้องให้ทหารผู้นั้นเข้าห้องควบคุมไว้ในรายงานประจำวัน เพื่อเป็นหลักฐานด้วย กับให้ชี้แจงให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารทราบ

การประกันตัวถ้าต้องหาคดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้พนักงานสอบสวนยอมให้นำนายทหารผู้นั้นประกันตัวเองได้ แต่ถ้าเป็นโทษที่สูงกว่าที่กำหนดไว้ หรือไม่มีผู้รับประกันหรือหลักทรัพย์ประกันก็ดี ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารมารับตัวตามระเบียบ

3. การตรวจค้นทหาร

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีความสงสัยโดยเหตุอันสมควรว่าทหารสวมเครื่องแบบคนใด มีสิ่งของไว้ในครอบครองเพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรือมีไว้ เป็นความผิดก็ให้ตรวจค้นได้ตามประมวลกฎหมาย แต่สถานที่ตรวจค้นให้หาสถานที่ที่เหมาะสมเท่าที่จะหาได้ในภูมิประเทศนั้น สำหรับนายทหารสัญญาบัตร การตรวจค้นต้องมีเหตุอันสมควรยิ่งกว่าเหตุผลธรรมดา

4. การสอบสวน

คดีอาญาที่ทหารเป็นผู้ต้องหา ให้พนักงานฝ่ายทหารมาร่วมพนักงานสอบสวนในคดีนั้นในโอกาสแรก ถ้าฝ่ายทหารที่มาร่วมฟังการสอบสวนมีความสงสัยอย่างหนึ่งอย่างใด ในการสอบสวน ก็ให้ร้องขอต่อพนักงานสอบสวนให้ซักถามได้ ถ้าพนักงานสอบสวน ไม่ซักถามก็ให้ฝ่ายทหารที่มาร่วมฟังการสอบสวนทำบันทึกในข้อที่ให้พนักงานสอบสวนไม่ซักถามติดไว้ในสำนวนการสอบสวน

การแจ้งให้ฝ่ายทหารมาร่วมรับฟังการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้แจ้งทางหนังสือ โดยมีเวลาพอสมควร ไปยังผู้บังคับบัญชาของทหารที่เป็นผู้ต้องหา

การประเมินค่านายทหารสัญญาบัตร

การรับราชการทหาร ต้องมีเครื่องวัดหรือตรวจสอบคุณภาพของนายทหาร แต่ละคนว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงไร เหมาะสมจะอยู่ในตำแหน่งหน้าที่หรือไม่ การตรวจสอบคุณภาพของทหาร คือ การประเมินค่านั่นเอง การประเมินค่านายทหารสัญญาบัตร แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินทางผลงาน และประเมินทางร่างกาย (การทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย)

การประเมินทางผลงาน หมายถึง การประเมินผลการปฏิบัติงานในหน้าที่ตลอดจน บุคลิกลักษณะอุปนิสัย และความประพฤติของนายทหารสัญญาบัตรเป็นรายบุคคล

การประเมินค่าดังกล่าว มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการจัดการและดำเนินการด้านกำลังพล เช่น การปรับ ย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนยศ และการพิจารณาบำเหน็จประจำปี
2. เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทราบถึงคุณภาพของกำลังพล

การดำเนินการประเมิน

1. ผู้รับการประเมินค่า ได้แก่ นายทหารสัญญาบัตรยศตั้งแต่ ร.ต. - พ.อ. , น.อ. และ ข้าราชการพลเรือนชั้นสัญญาบัตร (เว้น พ.อ. , น.อ.พิเศษ ขึ้นไป)
2. ผู้ประเมินค่า ได้แก่ผู้บังคับบัญชา จำนวน 3 คน คือ ผู้บังคับบัญชาโดยตรง ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นคนที่ 1 และผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นคนที่ 2 โดยประเมินค่า ในแบบรายงาน ประเมินค่าชุดเดียวกัน กรณีผู้รับการประเมินค่าบางตำแหน่งมีผู้บังคับบัญชาไม่ถึง 3 คนอนุโลมให้มีผู้ประเมินค่าจำนวน 1 คน หรือ 2 คน ได้ แล้วแต่กรณี
3. วาระในการประเมินค่า การประเมินค่าประจำปี ให้กระทำปีละ 2 ครั้ง
(ทดลองประเมินผลการปฏิบัติงานใน 1 ต.ค. 44 และปี 45)
ครั้งที่ 1 ตั้งแต่ 1 ต.ค. ถึง 31 มี.ค. ของปีถัดไป
ครั้งที่ 2 ตั้งแต่ 1 เม.ย. ถึง 30 ก.ย.

การนำผลการประเมินบำเหน็จไปใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดการ และดำเนินการกำลังพล

การพ้นจากราชการทหาร

ขั้นสุดท้ายของชีวิตการรับราชการทหาร คือการพ้นจากราชการ ซึ่งการพ้นจากราชการที่ไม่เกี่ยวกับกรณีที่มีความผิดจำแนกได้ดังนี้

เกษียณอายุราชการ ข้าราชการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากราชการ เมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการนั้นมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ (ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494)

การลาออก แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การลาออกด้วยความสมัครใจของตนเอง
2. การลาออกตามโครงการเกษียณอายุที่กำหนด แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี
 - 2.1. ลาออก ตามแนวทางเกษียณอายุที่กำหนดของข้าราชการทหาร (ตามมติสภาทนายความ ครั้งที่ 2/42 เมื่อ 9 ก.ค. 42)
 - 2.2. ลาออก ตามโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิต เกษียณอายุที่กำหนด (ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 29 มิ.ย. 42)

การให้ออก แบ่งเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. ถึงแก่กรรม
2. ยุบเลิกตำแหน่ง
3. เจ็บป่วยด้วยโรคที่ไม่ติดต่อการรับราชการและในปีงบประมาณ ได้ลาป่วยเกิน 90 วัน แล้วยังไม่หาย หรือป่วยเพราะพิการ ทุพพลภาพ ด้วยโรคหรือความพิการทุพพลภาพติดต่อการรับราชการ ทหาร ซึ่งแพทย์ทหารไม่น้อยกว่า 3 นาย เป็นผู้วินิจฉัย และ ลงความเห็นแล้ว

การพ้นจากราชการกรณีมีความผิดเนื่องจากบกพร่องต่อหน้าที่ราชการ ให้ปลดออก ตกเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

1. ทำงานบกพร่องมากหรือบกพร่องต่อหน้าที่จนเป็นผลเสียต่อทางราชการ
2. ความประพฤติเสียหายร้ายแรงอันเป็นผลเสียต่อทางราชการ
3. เกียจคร้านและละเลยหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
4. ลากิจหรือลาป่วย หรือปฏิบัติตนอันส่อไปในทางหลีกเลี่ยงราชการอยู่เป็นนิจ
5. ขาดหนี้ราชการ
6. ถูกงดบำเหน็จเพราะบกพร่องเมื่อปีที่แล้ว และเข้าเกณฑ์ต้องงดบำเหน็จเพราะ บกพร่องซ้ำในปีนี้อีก
7. ข้าราชการชั้นนายร้อย นายเรือ นายเรืออากาศ มีเวลาราชการตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป แล้ว ข้าราชการชั้นนายพัน นายนาวาอากาศ มีเวลาราชการตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป (ไม่นับวันทวิคูณ) ซึ่งทำงานไม่ก้าวหน้า หรือผู้ที่สูงอายุคือชั้นนายร้อย นายเรือ

นายเรืออากาศ อายุเกิน 45 ปี ^{ชั้น}นายพัน นาวา นาวาอากาศ อายุเกิน 50 ปีแล้ว
 ชั้นนายพล นายพลเรือ นายพลอากาศ อายุเกิน 55 ปี ซึ่งทำงานเฉื่อยชา
 ไม่คล่องแคล่ว สมควรให้ออกจากราชการ ^{ฐาน}รับราชการนาน

การปฏิบัติตามประเพณีทหาร

ขนบธรรมเนียมประเพณีของทหารนั้น หมายถึง ประเพณีนิติธรรมและพิธีต่าง ๆ
 ที่ได้รับช่วงต่อ ๆ กันมาตั้งแต่โบราณเป็นลำดับและเกิดเป็นความเคยชินในการกระทำจนก่อให้เกิด
 เป็นแบบอย่างหรือวิธีการนั้น ประเพณีมีให้รู้และปฏิบัติตามเพื่อจรรโลงประเพณีที่ดั่งงามเหล่านี้
 เอาไว้ ทั้งยังจะก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน มีความเห็นอกเห็นใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 ต่อกันยิ่งขึ้น ขนบธรรมเนียมประเพณีของทหารนอกจากจะมีกำหนดไว้ในแบบธรรมเนียมทหาร
 แล้ว ยังมีประเพณีของเหล่าทัพบางอย่างที่ควรทราบ ดังนี้

มารยาททั่วไปในการสมาคม ตัวอย่างเช่น

1. ทหารทุกคนต้องเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้บังคับบัญชา ผู้ใหญ่ ผู้หญิง นักบวช เช่น
 เห็นผู้บังคับบัญชาจะเข้าไปในโบสถ์ วิหาร ไม่ว่าจะศาสนาใด ๆ ซึ่งจะต้องเปิดประตูแล้วตนอยู่ใกล้
 ในที่นั้นจะต้องรีบเปิดประตูให้
2. ทหารต้องถอดหมวกเมื่อเข้าชายคาบ้านผู้อื่นหรือที่สำนักงาน เพื่อแสดงความเคารพ
 และเวลาไปในโบสถ์ วิหาร ไม่ว่าจะศาสนาใด ๆ ก็ควรถอดหมวกให้เสมอด้วย
3. เมื่อไปในงานศพอย่ามีกิริยารื่นเริงขึ้นบาน และทำเสียงดังเป็นอันขาด บุหรีก็สูบไม่ได้
 จะสูบได้ต่อเมื่อเจ้าภาพสูบขึ้นก่อนหรือเชื้อเชิญ
4. ในที่ประชุมใด ๆ ถ้ามีการเลี้ยงสุรา ทหารต้องดื่มสุราแต่พอเหมาะกะกับกำลัง
 ของตนเสมอ มิฉะนั้นจะเป็นการให้โทษหลายประการ
5. ทหารที่สวมแว่นตา ซึ่งไม่ใช่เหตุจากตาเจ็บ เมื่อเวลาจะแสดงความเคารพ
 ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใหญ่จะต้องถอดแว่นออกก่อนเสมอ
6. เวลาเข้าไปหาผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใหญ่ ต้องยืนให้ถูกต้องตามแบบทหารและ
 ห่างจากผู้นั้นในระยะพอเหมาะ (ประมาณ 2 ก้าว) ห่างเกินไปก็ไม่ดีเหมือนกัน

7. ทหารไม่ควรสูบบุหรี่ในเวลาประชุมราชการ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากผู้เป็นประธานหรือผู้เป็นประธานสูบขึ้นก่อนแล้วจึงสูบได้

8. ถ้าได้ยินผู้บังคับบัญชาเรียกคนใดแล้ว ทหารที่อยู่ใกล้ได้ยินต้องเรียกต่อ ถ้าผู้บังคับบัญชากวักมือหรือเรียกทหารที่อยู่รวมกันหลายคน แต่หาได้ออกนามผู้ใดไม่ ผู้ที่อยู่ใกล้ที่สุดต้องรีบเข้าไปหา

9. การเดินผ่านนายทหารผู้มีอาวุโสกว่า ขึ้นหน้าต้องกล่าวคำ “ขออนุญาตผ่าน” พร้อมทั้งทำการเคารพด้วย

10. การเดินร่วมกับนายทหารผู้มีอาวุโสกว่า หรือเดินร่วมเพื่อตอบข้อซักถาม หรือเป็นผู้รับรองช่วยเหลือก็ดี ตำแหน่งอันมีเกียรติย่อมอยู่ทางขวาผู้มีอาวุโสน้อยจะต้องอยู่ทางซ้ายและตามมาทางด้านหลังประมาณ 1 – 2 ก้าว และเมื่อผู้มีอาวุโสหยุดสนทนากับผู้อื่น จะต้องถอยต่ำลงไปอีกถ้าผู้รับรองประสงค์จะแนะนำแขกผู้มีอาวุโสให้รู้จักกับผู้ใหญ่ฝ่ายตนจะต้องก้าวไปยืนข้างๆ หันหน้าสู่ทั้งสองฝ่ายแล้วจึงแนะนำ

สำนักหอสมุด